

A&W-rapport 1355

ECOLOGISCHE BEOORDELING WATERPARK TERKAPLE

in opdracht van

A&W-rapport 1355

ECOLOGISCHE BEOORDELING WATERPARK TERKAPLE

M. Sikkema
P. Biezenaar

Projectnummer	Projectleider	Status
1501tek	P. Biezenaar	Eindrapport
Autorisatie	Paraaf	Datum
Goedgekeurd	R. Strijkstra	19 februari 2010

Sikkema, M. & P. Biezenaar 2010.
 Ecologische beoordeling Waterpark TerKaple. A&W-rapport
 1355. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek,
 Feanwâlden

Opdrachtgever
 Buro Vijn
 Postbus 81, 9062 ZJ Oenkerk
 Telefoon. (058) 256 25 25

Foto Voorplaat
 Camping Maran, foto: A&W.

Uitvoerder
 Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv
 Postbus 32, 9269 ZR Feanwâlden
 Telefoon (0511) 47 47 64, Fax (0511) 47 27 40
 e-mail: info@altwym.nl
 web: www.altwym.nl

INHOUD

1. INLEIDING	1
2. VOorgenomen HERINRICHTING	3
2.1. Huidige situatie	3
2.2. Inrichtingsplannen	3
3. RELEVANTE NATUURWAARDEN	5
3.1. Beschermde gebieden	5
3.2. Beschermde soorten	6
4. EFFECT BEPALING EN BEOORDELING	9
4.1. Algemeen	9
4.2. Effecten op beschermde gebieden	9
4.3. Effecten op beschermde soorten	11
4.4. Samenvattende tabel	14
5. CONCLUSIES	15
5.1. Conclusies m.b.t. beschermde gebieden	15
5.2. Conclusies m.b.t. beschermde soorten	15
5.3. Aanbevelingen	16
LITERATUUR	17
Bijlage 1 Relevante natuurwetgeving	

1. INLEIDING

Algemeen

Camping Maran te Terkaple wordt heringericht naar een waterpark. De ingrepen en werkzaamheden daarvoor dienen ecologisch beoordeeld te worden. Op dit moment bevindt de planvorming zich in een fase van ontwikkeling en voorbereiding. Buro Vijn heeft in dit kader aan Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om een ecologische beoordeling uit te voeren, met als doel de plannen te toetsen aan de ecologische wet- en regelgeving.

Doel

Deze studie is een ecologische 'quickscan'. De effecten van de geplande herinrichting van Camping Maran worden beoordeeld in het kader van de Natuurbeschermingswet, Provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS) en de Flora- en faunawet. Voor meer informatie over de ecologische wet- en regelgeving wordt verwezen naar bijlage 1. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel noodzakelijk aanvullend onderzoek.

Inhoud van het rapport

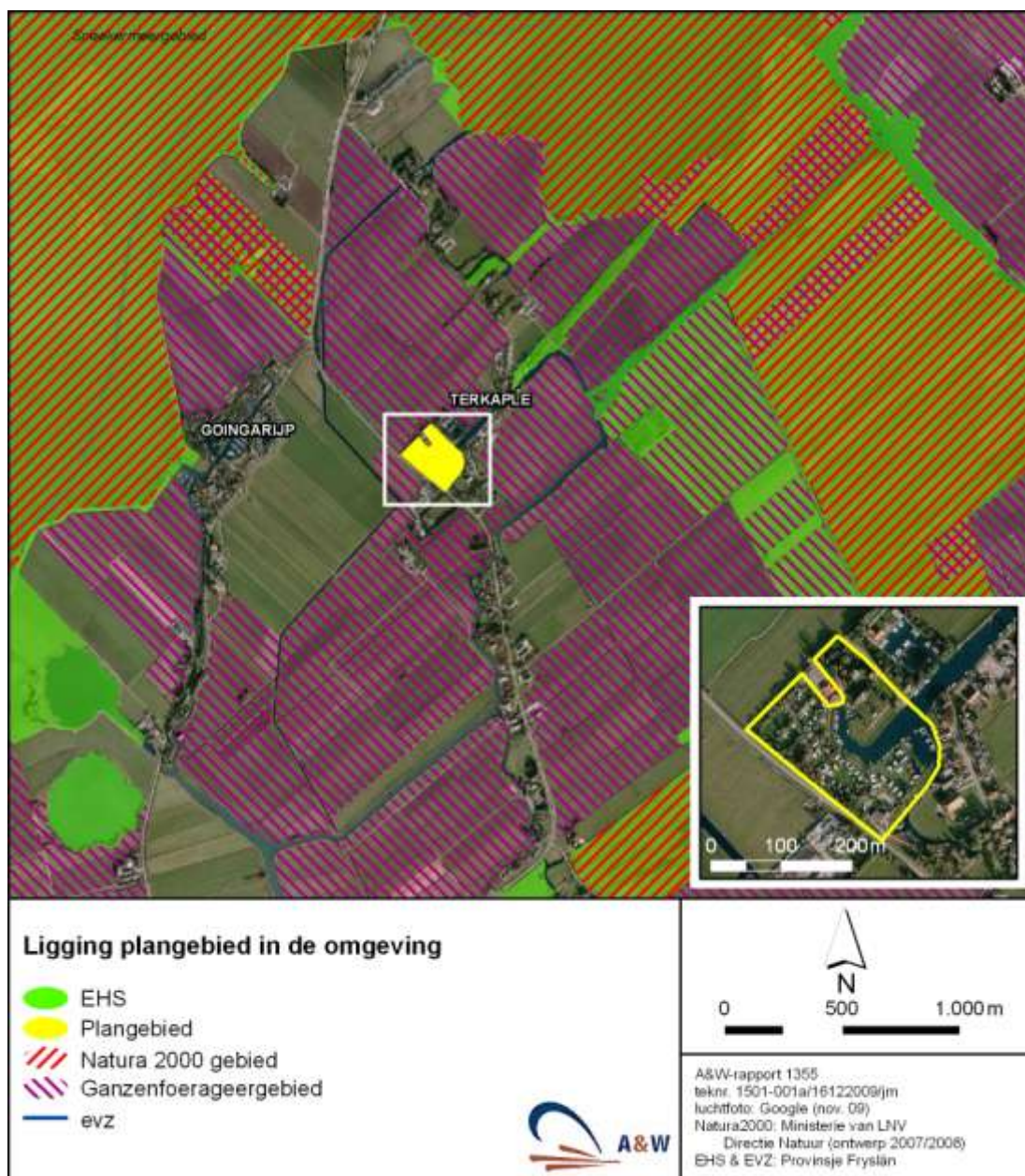
Het rapport is opgebouwd uit de volgende hoofdstukken.

- De voorgenomen herinrichting: in dit hoofdstuk wordt het onderzoeksgebied afgebakend en wordt een beschrijving gegeven van de aard van de activiteit en aspecten met betrekking tot de uitbreiding van het bedrijventerrein (hoofdstuk 2).
- Relevante natuurwaarden: in dit hoofdstuk worden de relevante beschermde natuurwaarden in en nabij het onderzoeksgebied beschreven (hoofdstuk 3).
- Effectbepaling en beoordeling: hier wordt beschreven wat het effect van de ingreep op de natuurwaarden is en wordt een beoordeling gegeven in het kader van de natuurwetgeving (hoofdstuk 4).
- Conclusies: In dit hoofdstuk wordt de beoordeling in het kader van de natuurwetgeving kort samengevat en wordt vermeld welke consequenties daaraan verbonden zijn (hoofdstuk 5).

Aanpak

Voor hoofdstuk 2 is uitgegaan van de informatie die verstrekt is door de opdrachtgever. Het hoofdstuk met de relevante natuurwaarden (hoofdstuk 3) is gebaseerd op twee benaderingswijzen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken, onderzoeksrapporten en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Daarnaast is op 23 november 2009 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de aanwezigheid van en mogelijkheden voor beschermde en/of kritische soorten. De hoofdstukken 4 en 5 zijn vervolgens uitgewerkt aan de hand van de informatie in de hoofdstukken 2 en 3.

Altenburg & Wymenga presenteert in dit rapport de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

Figuur 1.

Ligging van het plangebied en beschermde gebieden in de omgeving.

2. VOORGENOMEN HERINRICHTING

2.1. HUIDIGE SITUATIE

Camping de Maran ligt aan de Heremavaart te Terkaple. In de loop der jaren is het aantal kampeerplekken geleidelijk omgevormd in vaste plaatsen voor stacaravans. Momenteel is er plaats voor ca. 65 stacaravans. Een deel is kampeerplaats gebleven, waar ruimte is voor ca. 40 tentplaatsen. In 1993 is in het westelijk deel van de camping een aantal recreatiehuisjes gebouwd.

In het terrein ligt een jachthaventje dat hoofdzakelijk dient voor de bezoekers van de camping. Het water staat in open verbinding met de Friese boezem (Terkaplester puollen). De boerderij en de stal die op het terrein staan, zijn omgevormd tot restaurant en sanitaire voorziening. Daarnaast bevinden zich nog enkele vervallen schuurtjes. Op het terrein staat tevens een vrijstaande woning die permanent bewoond wordt, maar deze valt buiten het onderzoeksgebied.

Uit alles blijkt dat er al lange tijd geen of onvoldoende onderhoud geweest is aan de voorzieningen op de camping. Vrijwel alle gebouwen en de beplanting verkeren daardoor in vervallen toestand.

2.2. INRICHTINGSPLANNEN

Het plan betreft de inrichting van een waterrijk recreatieterrein met chalets en recreatiewoningen. De oppervlakte aan water zal uitbreiden doordat een aantal waterarmen aangelegd wordt. De nieuwe recreatiewoningen en chalets zullen aan het water komen te staan. Er zullen in de nieuwe situatie veel bomen en struiken worden aangeplant. De stacaravans zullen stapsgewijs plaats maken voor chalets en recreatiewoningen. Een deel van de huidige jachthaven wordt omgevormd naar een natuurlijk ogend eilandje. Dit deel is nu te bereiken door een steiger, deze wordt verwijderd en de nu aanwezige ligplaatsen voor een deel gedempt.

Foto 1.
Een deel van Camping Maran (foto: A&W).

3. RELEVANTE NATUURWAARDEN

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van natuurwaarden die aanwezig zijn binnen en in de omgeving van het plangebied en die tevens beschermd zijn in het kader van ecologische wet- en regelgeving. Er wordt nader in gegaan op natuurwaarden die mogelijk beïnvloed worden door de werkzaamheden ten behoeve van de herinrichting van het plangebied.

3.1. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000

Het plangebied maakt geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is het Sneekermeer e.o. Dit gebied ligt op ca. 650 m afstand (figuur 1). Dit gebied heeft instandhoudingsdoelen voor een aantal habitattypen (vegetaties), Noordse woelmuis, Meervleermuis en een aantal slapende ganzen- en eendensoorten. Het is mogelijk dat Meervleermuizen die op het Sneekermeer foerageren ook van het plangebied gebruik maken om te foerageren. Daarnaast foerageren ganzen die op het Sneekermeer slapen voor een deel op de graslanden die het plangebied omringen.

Provinciale ecologische hoofdstructuur (PEHS)

Het plangebied maakt geen deel uit van de Provinciale Ecologische Hoofdstructuur (figuur 1). Het dichtstbijzijnde PEHS-gebied (Heremavaart) ligt op ca. 425 m ten noorden van het plangebied. Dit PEHS-gebied is onderdeel van het Natura 2000-gebied Sneekermeer e.o.

Ganzenfoerageergebied

Het plangebied maakt geen deel uit van gebieden die door de provincie zijn aangewezen als Ganzenfoerageergebied. Het plangebied grenst wel direct aan een ganzenfoerageergebied (figuur 1). Rondom het dorpje Terkaple zijn de meeste agrarisch gebruikte percelen aangewezen als ganzenfoerageergebied. Ook delen van de PEHS en Natura 2000-gebied Sneekermeer zijn aangewezen als foerageergebied voor ganzen.

Weidevogelgebied

In de omgeving van het plangebied ligt op ca. 300 m afstand een gebied dat aangewezen is als gebied van openheid en rust (Kaart 15b uit het Streekplan). De provincie stelt dat dergelijke gebieden van belang zijn als leefgebied voor weidevogels.

Overige gebiedsbescherming

Er bevinden zich geen gebieden in de omgeving van het plangebied die vallen onder overige vormen van gebiedsbescherming.

3.2. BESCHERMDE SOORTEN

Algemeen: beschermde soorten Flora- en faunawet en Rode Lijsten

In de huidige situatie vertegenwoordigt het plangebied weinig ecologische waarden. Toch moet bij de herinrichting rekening worden gehouden met soorten die wettelijk beschermd zijn. Deze soorten behoren tot de volgende groepen:

- Vissen
- Amfibieën
- Vogels
- Vleermuizen
- Overige zoogdieren

Op basis van de ligging van het plangebied, de aanwezige biotopen en de aard van de voorgenomen plannen, is het niet waarschijnlijk dat andere soorten of soortgroepen dan de bovengenoemde worden beïnvloed. De relevante en niet-relevante soortgroepen zijn hieronder beschreven.

Niet-relevante soortgroepen

Planten

Het plangebied bestaat overwegend uit gazon, kleine tuintjes rond de stacaravans en een bosstrook rondom het gebied. In de bosstrook is her en der tuinafval gestort. Gelet op de abiotische omstandigheden in het plangebied en de eisen die beschermde en zeldzame planten hieraan stellen, worden hier geen wettelijk beschermde plantensoorten en geen soorten van de Rode Lijst verwacht.

Ongewervelde dieren

In het plangebied ontbreken belangrijke ecologische randvoorwaarden, zoals geschikt voortplantingswater voor beschermde libellen of waardplanten voor beschermde dagvlinders. In combinatie met de meest actuele verspreidingsgegevens worden er daarom geen wettelijk beschermde ongewervelde dieren in het plangebied verwacht (Digitale Natuuratlas Fryslân, De Bruyne 2004, Kalkman 2004, Timmermans *et al.* 2004, EIS *et al.* 2007).

Reptielen

Uit verspreidingsgegevens van reptielen blijkt dat in de ruime omgeving van het plangebied geen beschermde reptielen zijn waargenomen (Digitale Natuuratlas Fryslân, www.telme.nl, de Levende Atlas via www.ravon.nl). Tevens vormt het plangebied geen geschikt leefgebied voor deze soorten. Om deze reden kan de aanwezigheid van reptielen in het plangebied worden uitgesloten.

Relevante soortgroepen

Vissen

In de omgeving van het plangebied is de aanwezigheid van enkele beschermde vissoorten bekend. Dit zijn de middelzwaar beschermde Kleine modderkruiper en Rivierdonderpad en de zwaar beschermde Bittervoorn en Grote modderkruiper (Digitale Natuuratlas Fryslân via www.fryslan.nl, www.telme.nl en de Levende Atlas via www.ravon.nl).

Het water binnen het plangebied is voor de Rivierdonderpad en Grote modderkruiper ongeschikt. Deze soorten hebben habitateisen (respectievelijk stenen substraten en zeer goed ontwikkelde watervegetatie) waaraan binnen het plangebied niet wordt voldaan. Gezien de beschoeiing, de diepte van het water en het ontbreken van zandige bodem is het plangebied ook voor de Kleine modderkruiper niet geschikt.

De Bittervoorn komt soms wel in dergelijke wateren voor, maar dan nabij rietkragen en opvaarten waar zwanenmossels aanwezig zijn. Gezien het ontbreken hiervan is het onwaarschijnlijk dat het plangebied geschikt is voor de voortplanting van Bittervoorns. In het plangebied zouden incidenteel Bittervoorns aanwezig kunnen zijn in winterconcentraties.

Amfibieën

In de omgeving van het plangebied is de aanwezigheid bekend van vier licht beschermde amfibieënsoorten. Dit zijn de Kleine watersalamander, Gewone pad, Bruine kikker en Bastaardkikker (Digitale Natuuratlas Fryslân, www.telmee.nl, de Levende Atlas via www.ravon.nl). Deze soorten zijn alle licht beschermd. Het is waarschijnlijk dat sommige van deze soorten ook binnen het plangebied voorkomen.

In het plangebied komen geen zwaarder beschermde amfibieënsoorten voor, omdat deze niet in de omgeving zijn aangetoond en omdat het biotoop niet voldoet aan de habitateisen van dergelijke soorten.

Vogels

Het plangebied is geschikt voor vogels van erven en tuinen, zoals Merel, Winterkoning en Roodborst. Ook zijn oude nesten van duiven gevonden in de westelijk gelegen groenstroken op het campingterrein. Aan de achterkant van een van de chalets is een oud nest van waarschijnlijk een Witte kwikstaart gevonden. Tevens zijn twee nestholtes van waarschijnlijk de Grote bonte specht gevonden in een boom aan de noordkant van het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn een Buizerd en een Havik op het terrein aangetroffen. Het is zeer onwaarschijnlijk dat deze soorten binnen het plangebied broeden, want er zijn geen aanwijzingen gevonden van nesten hiervan. Er zijn evenmin nesten gevonden van andere soorten waarvan de vaste verblijfplaats jaarrond beschermd is.

Vleermuizen

In de omgeving van het plangebied komen verscheidene vleermuissoorten voor (Vos 2007). Deze zijn: Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis. Alle in Nederland voorkomende vleermuizen zijn zwaar beschermd, evenals hun foerageergebieden, verblijfplaatsen en vliegroutes.

Foerageergebied

Het plangebied is mogelijk geschikt als een deel van het foerageergebied van Meervleermuis, Watervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen hebben hun verblijfplaatsen in bomen of gebouwen. In het plangebied zijn geen gebouwen aanwezig die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats. Wel zijn er twee bomen met holtes die mogelijk geschikt zijn voor verblijfplaatsen voor vleermuizen, maar gezien de beperkte grootte en vorm van deze holtes is het onwaarschijnlijk dat vleermuizen hiervan gebruik maken. Toch is zonder nader onderzoek hierover geen zekerheid te geven, want dergelijke holtes kunnen van belang zijn als baltsplaatsen.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen om zich daarlangs te oriënteren, zoals sloten, houtwallen of huizenblokken. Het water in het plangebied is mogelijk geschikt als vliegroute van Watervleermuis en Meervleermuis. De bosstrook rondom het plangebied is eveneens geschikt als vliegroute voor vrijwel alle soorten vleermuizen. Of het water en de bosstrook daadwerkelijk onderdeel uitmaken van een vliegroute is zonder nader onderzoek niet vast te stellen.

Overige zoogdiersoorten

Licht beschermde zoogdiersoorten

In (de directe omgeving van) het plangebied komt een aantal licht beschermde zoogdiersoorten voor, zoals Bosspitsmuis, Veldmuis, Haas, Egel en Mol. Deze dieren zijn algemeen in Nederland en een aantal daarvan wordt ook binnen het plangebied verwacht.

Middelzwaar beschermde soorten

Hoewel er geen actuele verspreidingsgegevens zijn van Steenmarters, is het waarschijnlijk dat deze middelzwaar beschermde soort in de omgeving van het plangebied voorkomt. Steenmarters hebben zich in de afgelopen decennia in Nederland uitgebreid en worden geregeld binnen en nabij bebouwde gebieden aangetroffen. In het plangebied zijn volop geschikte schuilplekken voor de Steenmarter aanwezig. Er zijn echter, ondanks gericht zoeken, geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van deze soort gevonden (zoals krabsporen of keutels). Het is wel mogelijk dat het plangebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van de Steenmarter. Er worden geen andere middelzwaar beschermde zoogdiersoorten in en nabij het plangebied verwacht.

Zwaar beschermde soorten

In de omgeving van het plangebied komt de zwaar beschermde Waterspitsmuis voor. Deze soort heeft een waterrijke omgeving nodig met schoon (kwel)water, brede oeverzones en een rijke oevervegetatie. Deze factoren ontbreken in het plangebied. De sloten rondom het plangebied bevatten weinig oevervegetatie. Bovendien is de waterkwaliteit te slecht voor goede voedselomstandigheden. Het plangebied is om deze redenen niet geschikt voor Waterspitsmuis, deze soort wordt niet in het plangebied verwacht.

Op grond van de verspreidingsgegevens (Digitale Natuuratlas Fryslân, Vos 2007) komen in de omgeving van het plangebied geen andere zwaar beschermde zoogdiersoorten voor (exclusief vleermuizen).

4. EFFECT BEPALING EN BEOORDELING

4.1. ALGEMEEN

In het vorige hoofdstuk is besproken welke relevante natuurwaarden in en in de omgeving van het plangebied aanwezig zijn en mogelijk beïnvloed worden door de uitvoering van de plannen. Hieronder worden de eventuele effecten op natuurwaarden besproken en beoordeeld in het kader van de vigerende natuurwetgeving.

4.2. EFFECTEN OP BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden: voortoets

De toetsing volgens de Natuurbeschermingswet (voortoets) is hier gericht op effecten ten aanzien van aangewezen soorten die een relatie hebben met het nabij gelegen Natura 2000-gebied Sneekermeer e.o. Hier zijn in dezen foeragerende Meervleermuizen (binnen het plangebied) en foeragerende ganzen en Smienten (nabij het plangebied) van belang.

Voor de Noordse woelmuis vormt het plangebied geen geschikt leefgebied. Deze soort heeft habitateisen (natte moerassen) waaraan binnen het plangebied niet wordt voldaan. Om deze reden kan de aanwezigheid van Noordse woelmuizen in het plangebied worden uitgesloten. Gezien de aard van de ingreep en de afstand van het plangebied tot het Natura2000-gebied worden geen effecten verwacht op de overige soorten waarvoor het Sneekermeer is aangewezen.

Foeragerende ganzen en Smienten

In de voorgenomen herinrichting is opgenomen dat de bosstrook rondom het plangebied behouden blijft. Daarmee wordt voorkomen dat versturende effecten optreden op foeragerende ganzen in de omliggende graslanden. Daar komt bij dat de periode met veel activiteiten op de camping buiten de periode valt waarin de ganzenfoerageergebieden (1 oktober – 31 maart) van belang zijn voor ganzen en Smienten. Daardoor veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de natuurbeschermingswet ten aanzien van foeragerende ganzen en Smienten.

Meervleermuizen

Meervleermuizen kunnen gebruik maken van het plangebied om te foerageren. Mits verlichting van het water uitblijft, is het niet te verwachten dat de plannen een negatief effect hebben op deze soort. Hierdoor komen de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied ten aanzien van de Meervleermuis niet in gevaar. De oppervlakte aan potentieel foerageergebied in het plangebied neemt toe na afronding van de werkzaamheden, waardoor mogelijk zelfs sprake is van een positief effect ten aanzien van Meervleermuizen.

Samenvattend

De voorgenomen herinrichting heeft geen negatieve effecten op de natuurwaarden waarvoor het Sneekermeer e.o. is aangewezen als Natura 2000-gebied, mits lichtverstoring van foeragerende Meervleermuizen wordt voorkomen en de bosstrook als visuele barrière tussen de camping en het ganzenfoerageergebied behouden blijft. Onder deze voorwaarden is de beoogde herinrichting niet in conflict met de natuurbeschermingswet.

Provinciale ecologische Hoofdstructuur (PEHS)

Gezien de aard van de herinrichting worden geen negatieve effecten verwacht op de wezenlijke waarden van de PEHS. De plannen stuiten daarom niet op bezwaren vanuit de regelgeving omtrent de PEHS.

Ganzenfoerageergebieden

Het plangebied grenst aan door de provincie aangewezen ganzenfoerageergebieden. De huidige bosstrook zorgt voor een visuele afscherming tussen de activiteiten op de camping en het open ganzenfoeragegebied. In de plannen (Gemeente Skarsterlan stuknummer 2009.4035) wordt nadrukkelijk genoemd dat de herinrichting landschappelijk zorgvuldig ingepast wordt. Richting het dorp Terkaple zullen de recreatiewoningen meer opvallend aanwezig zijn, maar richting het buitengebied zullen deze onopvallend zijn. Daarmee wordt bedoeld dat de recreatiewoningen en chalets donkere en onopvallende kleuren zullen hebben en dat de bosstrook rondom het plangebied behouden blijft. Door deze inrichtingsmaatregelen zullen activiteiten op de camping niet of nauwelijks leiden tot verstoring van foeragerende ganzen en eenden.

De periode met veel activiteiten op de camping valt buiten de periode waarin de ganzenfoerageergebieden (1 oktober – 31 maart) van belang zijn voor ganzen en Smienten. Daarom zal verstoring van foeragerende ganzen en eenden vanuit de camping nihil zijn.

Om deze redenen zal de beoogde herinrichting geen negatief effect hebben op foeragerende ganzen, mits de bosstrook rondom het plangebied behouden blijft. In dat geval veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de provinciale regelgeving ten aanzien van ganzenfoerageergebieden.

Wanneer deze begroeiing wordt verwijderd, treedt een verstoring op van aangewezen ganzenfoerageergebieden rond het plangebied. In dat geval is sprake van een conflict met de provinciale regelgeving en dient hierover met de Provinsje Fryslân te worden overlegd.

Weidevogelgebied

Gezien de aard van de herinrichting worden geen negatieve effecten verwacht op het omringende weidevogelgebied. De reden daarvoor is de afschermende werking van de bosstrook (zie hierboven). De plannen veroorzaken dan ook geen conflicten met de provinciale regelgeving ten aanzien van weidevogelgebieden.

Overige gebiedsbescherming

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de regelgeving omtrent overige vormen van gebiedsbescherming.

4.3. EFFECTEN OP BESCHERMDE SOORTEN

Vissen

In de omgeving van het plangebied is de aanwezigheid van de zwaar beschermde Bittervoorn bekend. Gezien de biotische en abiotische omstandigheden in het plangebied is het niet te verwachten dat de Bittervoorns gedurende de voortplantingsperiode of het zomerhalfjaar in het plangebied aanwezig zijn. In het plangebied kunnen alleen Bittervoorns aanwezig zijn in winterconcentraties. Het is niet te verwachten dat de werkzaamheden negatieve effecten hebben op deze winterconcentraties. De beoogde herinrichting veroorzaakt daardoor geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van Bittervoorn en overige beschermde vissen.

Amfibieën

In en nabij het plangebied komen waarschijnlijk enkele licht beschermde amfibieënsoorten voor (paragraaf 3.2). Door de beoogde herinrichting wordt mogelijk een beperkt deel van het leefgebied van de betreffende soorten aangetast. Voor deze verstoring geldt een vrijstelling van ontheffing voor projecten in het kader van ruimtelijke ordening. Ten aanzien van deze licht beschermde amfibieënsoorten veroorzaakt de beoogde herinrichting dus geen conflicten met de Flora- en faunawet.

Er komen geen middelzwaar en zwaar beschermde amfibieënsoorten in en nabij het plangebied voor. Daardoor veroorzaken de plannen geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van middelzwaar en zwaar beschermde amfibieënsoorten.

Vogels

Broedende vogels

De Flora- en faunawet beschermt primair broedende vogels en hun nesten, waardoor de broedperiode centraal staat. Wanneer de werkzaamheden tijdens het broedseizoen starten, worden mogelijk nesten en/of broedende vogels in of in de omgeving van het plangebied verstoord. Deze verstoring is niet toegestaan volgens de Flora- en faunawet. Daarom dient de start van versturende werkzaamheden plaats te vinden buiten de broedperiode. De broedperioden van de betreffende vogels liggen binnen de periode van half maart tot half juli.

Indien de werkzaamheden vooraf aan het broedseizoen starten, zullen zich door de verstoring die de werkzaamheden tot gevolg hebben, geen broedvogels in het gebied en de directe omgeving daarvan vestigen. Het is dan echter aan te bevelen om extra maatregelen te nemen die voorkomen dat er tijdens de werkzaamheden alsnog vogels in het gebied gaan nestelen. Deze maatregelen zijn het verwijderen van kap- en snoeihout (potentiële broedplaatsen van algemeen voorkomende soorten, zoals Merel, Roodborst en Winterkoning) en het afdekken van zandhopen (een potentiële broedplaats van Oeverzwaluwen). Wordt er onverhoopt toch in of in de directe omgeving van het plangebied genesteld én er is kans op verstoring, dan moeten de werkzaamheden worden gestaakt tot na de broedperiode.

De beoogde herinrichting veroorzaakt ten aanzien van broedvogels geen conflict met de Flora- en faunawet, mits verstoring van nesten en/of broedende vogels wordt voorkomen. Hierboven is uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Van een aantal soorten zijn de nesten jaarrond beschermd, zoals van roofvogels en spechten. In het plangebied is een boom gevonden met twee nestholtes van een specht. Het is op dit moment onduidelijk of de betreffende boom gekapt wordt. Voor nesten van spechten geldt een vrijstelling wanneer er voldoende geschikte nestbomen in de omgeving van het plangebied zijn. Langs de randen van het plangebied en in de omgeving daarvan zijn voldoende bomen aanwezig waarin de specht een nestholte kan maken.

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van jaarrond beschermde vogels, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- de boom met holtes blijft behouden, of,
- indien de boom met holtes wordt gekapt, blijft de bosstrook rondom het plangebied behouden.

Vleermuizen

Vleermuizen zijn ingedeeld in de zwaarste beschermingscategorie van de Flora- en faunawet. Verstoring van vleermuizen en hun leefgebied (verblijfplaatsen, vliegroute en foerageergebied) dient te worden voorkomen. Het gaat hier alleen om de beoordeling van effecten op mogelijk foerageergebied en mogelijke vliegroutes van vleermuizen. Er worden geen effecten verwacht op verblijfplaatsen (paragraaf 3.2).

Foerageergebied

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor Watervleermuis, Meervleermuis, Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en Laatzvlieger. Watervleermuis en Meervleermuis foerageren boven open water. De overige genoemde soorten jagen regelmatig in stedelijke omgeving en half open gebieden.

Het plangebied zal voor al deze soorten door de beoogde herinrichting niet minder geschikt worden, mits er geen extra buitenverlichting aanwezig is tijdens de aanlegfase en daarna. Door de netto toename van de oppervlakte aan water neemt de hoeveelheid potentieel foerageergebied voor Watervleermuis en Meervleermuis toe.

Om deze redenen veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Verblijfplaatsen

De twee holle bomen in het plangebied zouden mogelijk een verblijfplaats voor een of enkele vleermuissoorten kunnen bieden. Indien de beide bomen behouden blijven, treden er geen conflicten op met de Flora- en faunawet ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen. Wanneer deze bomen gekapt worden, is aanvullend vleermuisonderzoek nodig. Daarna kan worden bepaald of er sprake is van een conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van deze verblijfplaatsen. Binnen het plangebied worden door de plannen geen overige (potentiële) verblijfplaatsen van vleermuizen benadeeld.

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van verblijfplaatsen van vleermuizen, mits de betreffende bomen met holtes worden behouden.

Vliegroutes

Het is mogelijk dat er binnen het plangebied twee delen van vliegroutes van vleermuizen aanwezig zijn. Het water is mogelijk een vliegroute voor Watervleermuis en Meervleermuis,

de bosstrook rondom het plangebied is mogelijk een vliegroute voor alle vleermuissoorten die in de omgeving aanwezig kunnen zijn.

Op de plaatsen waar nu water ligt, zal dit in de toekomst blijven bestaan. Daarom zullen eventueel aanwezige routes niet negatief beïnvloed worden, mits verlichting van het water afwezig blijft. Er zullen daarom geen conflicten met de Flora- en faunawet optreden ten aanzien van vliegroutes van Watervleermuizen en Meervleermuizen, op voorwaarde dat verlichting van het water afwezig blijft.

In de plannen is aangegeven dat de bosstrook rondom het plangebied behouden blijft. Mocht hierlangs een vliegroute liggen, dan zullen hierop dus geen effecten optreden, mits lichtverstoring uitblijft. In dat geval veroorzaakt de beoogde herinrichting geen conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van deze mogelijke vliegroutes van vleermuizen.

Samenvattend

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van vleermuizen, op voorwaarde dat:

- de bomen met holtes blijven behouden,
- het water blijft onverlicht,
- de bosstrook blijft onverlicht.

Wanneer niet aan een of meerdere voorwaarden kan worden voldaan, is nader onderzoek nodig naar mogelijke verblijfplaatsen en/of vliegroutes van vleermuizen.

Overige zoogdieren

Licht beschermde soorten

Voor enkele licht beschermde zoogdiersoorten zal door de herinrichting van het plangebied mogelijk een deel van het leefgebied verloren gaan. Voor deze soorten geldt een vrijstelling van ontheffing bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling. De beoogde herinrichting veroorzaakt daarom geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van licht beschermde zoogdiersoorten.

Middelzwaar beschermde soorten

Zoals in paragraaf 3.2 is beschreven, zou het plangebied deel kunnen uitmaken van het foerageergebied van Steenmarter. In de omgeving is echter ruim voldoende foerageergebied voor deze soort beschikbaar. Na voltooiing van de herinrichting kan het plangebied weer deel daarvan uitmaken. Om deze redenen zijn er geen negatieve effecten te verwachten ten aanzien van Steenmarters. Er komen geen andere middelzwaar beschermde zoogdiersoorten voor. Om deze redenen is de beoogde herinrichting niet in conflict met de Flora- en faunawet ten aanzien van middelzwaar beschermde zoogdiersoorten.

Zwaar beschermde soorten

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflicten met de Flora- en faunawet ten aanzien van zwaar beschermde zoogdiersoorten (exclusief vleermuizen).

4.4. SAMENVATTENDE TABEL

In onderstaande tabel is samengevat welke beschermde soorten (mogelijk) in het plangebied en de omgeving daarvan voorkomen. Er is aangegeven voor welke soorten ontheffing moet worden aangevraagd en of daarbij aanvullende voorwaarden gelden om negatieve effecten op de beschermde soorten te voorkomen.

Tabel 1.

Overzicht van beschermde en kritische planten- en diersoorten die in het plangebied en omgeving voorkomen, met hun status volgens de Flora- en faunawet en Rode Lijsten. Een Rode Lijst heeft de categorieën: gevoelig (GE), kwetsbaar (KW), bedreigd (BE) en ernstig bedreigd (EB). Voorkomen: + = aanwezig, - = afwezig, (+) = mogelijk aanwezig gezien biotoop en verspreiding, maar niet vastgesteld, (f) = mogelijk foerageergebied.

Soorten per categorie Flora- en faunawet	Plan- gebied	Om- geving	Rode lijst status	Ontheffingsaanvraag nodig?
Categorie 1 (lichte bescherming)				
Algemeen voorkomende amfibieënsoorten (zie paragraaf 3.2)	(+)	+	-	Nee
Algemeen voorkomende zoogdierensoorten (zie paragraaf 3.2)	(+)	+	-	Nee
Categorie 2 (middelzware bescherming)				
Steenmarter	(f)	+	-	Nee
Rivieronderpad	-	+	-	Nee
Kleine modderkruiper	-	+	-	Nee
Categorie 3: (zware bescherming)				
Bittervoorn	(+)	+	KW	Nee
Grote modderkruiper	-	(+)	KW	Nee
Waterspitsmuis	-	+	KW	Nee
Meervleermuis	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd.
Watervleermuis	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd.
Gewone dwergvleermuis	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd.
Ruige dwergvleermuis	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd.
Laatvlieger	(+)	+	KW	Nee, mits voorwaarden opgevolgd.
Rosse vleermuis	(+)	+	KW	Nee, mits voorwaarden opgevolgd.
Overige Rode-Lijstsoorten	-	-	-	-
Vogels				
Inheemse broedvogels	+	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd
Jaarrond beschermde nesten	(+)	+	-	Nee, mits voorwaarden opgevolgd

5. CONCLUSIES

In dit hoofdstuk worden de conclusies ten aanzien van de relevante beschermde gebieden en soorten uit het vorige hoofdstuk nog eens op een rij gezet en wordt aangegeven hoe de voorgenomen plannen zich verhouden tot de vigerende ecologische wet- en regelgeving.

5.1. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE GEBIEDEN

Natura 2000-gebieden: voortoets

De voorgenomen herinrichting veroorzaakt geen negatieve effecten op de soorten waarvoor het Natura 2000-gebied Sneekermeer e.o. is aangewezen, mits aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- De bosstrook rondom het plangebied blijft behouden en dient als visuele buffer tussen de activiteiten op de camping en de omliggende ganzenfoerageergebieden.
- Het water binnen het plangebied wordt niet verlicht.

Provinciale Ecologische Hoofdstructuur

De plannen stuiten niet op bezwaren vanuit de regelgeving omtrent de PEHS.

Ganzenfoerageergebieden

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de provinciale regelgeving omtrent ganzenfoerageergebieden, mits aan de volgende voorwaarde wordt voldaan:

- De bosstrook rondom het plangebied blijft behouden en dient als visuele buffer tussen de activiteiten op de camping en de omliggende ganzenfoerageergebieden.

Weidevogelgebieden

De plannen veroorzaken geen conflicten met de provinciale regelgeving ten aanzien van weidevogelgebieden.

Overige vormen van gebiedsbescherming

De plannen veroorzaken geen conflicten met de regelgeving ten aanzien van overige vormen van gebiedsbescherming.

5.2. CONCLUSIES M.B.T. BESCHERMDE SOORTEN

Vogels

De plannen veroorzaken ten aanzien van vogels geen conflicten met de Flora- en faunawet, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- De werkzaamheden in het plangebied veroorzaken geen verstoring voor broedende vogels en hun nesten. In hoofdstuk 4 is onder het kopje 'Vogels' uitgelegd hoe aan deze voorwaarde kan worden voldaan.

- De boom met spechtengaten blijft behouden. Indien deze wel gekapt wordt dan dient de bosstrook rondom het plangebied behouden te worden, zodat voldoende alternatieve potentiële nestplaatsen beschikbaar blijven.

Vleermuizen

De beoogde herinrichting veroorzaakt geen conflict met de Flora- en faunawet, mits voldaan wordt aan de volgende voorwaarden:

- De holle bomen worden niet gekapt. Indien deze bomen wel gekapt worden, dient aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen plaats te vinden.
- De bosstrook rondom het plangebied wordt niet gekapt. Indien de bosstrook wordt gekapt, is aanvullend onderzoek naar vliegroutes van vleermuizen noodzakelijk.
- Extra verlichting van de bosstrook en het water wordt zowel tijdens de aanleg als daarna voorkomen. Indien de bosstrook en/of het water tijdens de aanleg of na afronding van de werkzaamheden worden verlicht, dient aanvullend onderzoek naar vliegroutes van vleermuizen plaats te vinden.

Indien niet aan deze voorwaarden kan worden voldaan, zal nader onderzoek moeten uitwijzen of de kap van de betreffende bomen en/of een toename van de lichtverstoring een conflict veroorzaken met de Flora- en faunawet.

Overige soorten

Er worden geen conflicten met de Flora- en faunawet verwacht ten aanzien van overige beschermde soorten, zoals licht beschermde amfibieën- en zoogdiersoorten en de middelzwaar beschermde Steenmarter.

5.3. AANBEVELINGEN

Voor alle in Nederland voorkomende soorten geldt de zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2 van de Flora- en faunawet). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten.

Wanneer de nieuwe watergangen aangelegd worden, is het aan te bevelen om eerst het nieuwe deel uit te graven voordat deze aan het bestaande oppervlaktewater wordt aangesloten. Op deze manier kan worden voorkomen dat de aanwezige vissen tijdens de graafwerkzaamheden beschadigd of gedood worden. Het is tevens aan te bevelen deze werkzaamheden uit te voeren in de periode tussen de voortplantingstijd en de winterrust, dus in de periode van begin augustus tot begin oktober.

LITERATUUR

- Bruyne, R. de 2004. Nauwe korfslak *Vertigo angustior* Jeffreys 1830, gebaseerd op gegevens tot het jaar 2002. EIS Nederland, www.naturalis.nl/eis
- EIS-Nederland, De Vlinderstichting & Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2007. Waarnemingenverslag dagvlinders, libellen en sprinkhanen. EIS-Nederland, Leiden / De Vlinderstichting, Wageningen / Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, Assen.
- Kalkman, V.J. 2004. Zeggekorfslak *Vertigo moulinsiana* (Dupuy, 1849). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis
- Timmermans, G., R. Lipmann, M. Melchers & H. Holsteijn 2004. De Gewone rivierkreeft *Astacus astacus* (Linnaeus, 1758). – EIS - Nederland, www.naturalis.nl/eis.
- Vos, S. (redactie) 2007. Werkatlas Zoogdieren in Fryslân – verspreiding 1990-2006. Provincie Fryslân, Leeuwarden.
- Gemeente Skarsterlan stuknummer 2009.4035. Interra bv, in opdracht van Waterpark TerKaple bv i.o. Joure, 11 juni 2009.

Geraadpleegde internetsites

- Digitale Natuuratlas Fryslân:
<http://www.fryslan.nl/binfo4/atlasnatuur/geoportaal.html?atlas=milieu&kaart=dna>
- Kaarten uit het Gewijzigd Ontwerp Streekplan:
<http://fryslan.nl/sjablonen/1/infotype/webpage/view.asp?objectID=18856&highlight=gewijzi>
- www.minInv.nl
- www.ravon.nl (Levende Atlas)
- www.waarneming.nl
- www.telmee.nl

BIJLAGE 1 RELEVANTE NATUURWETGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. Deze is in dit hoofdstuk kort samengevat. Voor een precieze weergave van juridisch relevante teksten raadplege men de oorspronkelijke uitgaven van de wetsteksten. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming (§2.1) en soortbescherming (§2.2).

1. GEBIEDSBESCHERMING

Gebiedsbescherming in Nederland is geregeld via de Natuurbeschermingswet (Natura 2000 gebieden en Beschermde Natuurmonumenten) en via regelgeving omtrent de Ecologische hoofdstructuur en ruimtelijke ordening (bestemmingsplannen).

1.1 Natuurbeschermingswet 1998 en overige gebiedsbescherming

Natura 2000 is een netwerk van beschermde gebieden in de Europese Unie, dat wordt opgebouwd ter behoud en herstel van biodiversiteit. De Nederlandse Natura 2000 gebieden vormen een essentiële schakel in de internationale vliegroute van vele soorten trekvogels. Een aantal natuurgebieden is bijzonder internationaal belang, zoals de Waddenzee, de duinen en de laagveenmoerassen. Voor een aantal planten- en diersoorten, die meer of minder onder druk staan, zoals de Noordse woelmuis, de Grote vuurvlieder en de Groenknolorchis heeft Nederland ook een grote internationale verantwoordelijkheid. Met de Nederlandse bijdrage aan Natura 2000 wordt voorkomen dat de natuur in Europa verder achteruitgaat. Om dit Natura 2000-netwerk in Nederland adequaat in stand te houden, te herstellen en te beschermen is het nodig om hieraan een wettelijk regime te verbinden: de Natuurbeschermingswet 1998.

De Natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 in werking getreden. Daarmee verankerde Nederland de gebiedsbescherming van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in nationale wetgeving. De Natura 2000 gebieden die in het kader van deze richtlijnen zijn vastgesteld, worden ook wel Vogelrichtlijn- c.q. Habitatrichtlijngebieden of Speciale beschermingszones (SBZ's) genoemd. Handelingen die deze gebieden schaden zijn verboden, tenzij de Provincie vergunning verleent. Habitatrichtlijngebieden zijn aangewezen vanwege bijzondere habitats en soorten. Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen ter bescherming van leefgebieden van bedreigde vogels en trekvogels. De soorten en habitats waarvoor een gebied is aangewezen, worden de 'kwalificerende waarden' genoemd.

De Natuurbeschermingswet 1998 schrijft voor dat er voor ieder Natura 2000 gebied een aanwijzingsbesluit moet worden opgesteld waarin heldere instandhoudingsdoelen zijn vastgelegd. Op basis daarvan worden de komende jaren beheerplannen ontwikkeld. Daarin is vastgelegd hoe habitattypen en soorten in een Natura 2000 gebied beschermd worden en welke activiteiten in en om de Natura 2000 gebieden zijn toegestaan. Totdat de nieuwe aanwijzingsbeschikkingen definitief zijn vastgesteld, gelden de vigerende kwalificerende waarden.

Als er activiteiten in of nabij een Natura 2000 gebied plaatsvinden, moet oriënterend onderzoek uitwijzen of er een kans is dat deze significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen of kwalificerende waarden van de Natura 2000 gebieden hebben. Er zijn twee uitkomsten mogelijk:

1. Er is geen significant negatief effect. Dit betekent dat (op grond van een aanpassing van de Natuurbeschermingswet per 1 februari 2009) geen vergunning nodig is op grond van de Natuurbeschermingswet 1998
2. Er is een kans op een significant negatief effect. Dit betekent dat een vergunningsprocedure moet worden gevolgd middels een Passende beoordeling. Hiervoor is onderzoek nodig op basis van de beste wetenschappelijke kennis ter zake. Als op grond daarvan wederom blijkt dat niet valt uit te sluiten dat het plan significant negatieve gevolgen heeft voor het beschermde gebied, kan de provincie slechts een vergunning verlenen als voldaan wordt aan de zogenaamde 'ADC-criteria'. Dat wil zeggen dat er geen alternatieven zijn, er met het plan een dwingende reden van groot openbaar belang is gemoeid en dat vooraf aan de ingreep compensatie van natuurwaarden is gerealiseerd.

De Passende beoordeling valt buiten de reikwijdte van deze beoordeling.

De kwaliteit van Natura 2000 gebieden is mede afhankelijk van de ruime omgeving. Als een activiteit die buiten een beschermd gebied plaats zal vinden, negatieve gevolgen kan hebben voor een Natura 2000 gebied, moet deze beoordeeld worden. Activiteiten op korte afstand van een Natura 2000 gebied kunnen bijvoorbeeld kwalificerende soorten in het Natura 2000 gebied verstoren of verontrusten. Ook activiteiten op grotere afstand van een Natura 2000 gebied kunnen gevolgen hebben voor Natura 2000 gebieden, zoals hydrologische effecten en verstoring als gevolg van grote grondwateronttrekkingen, ingebruikname van vliegvelden en dergelijke. Verstoring treedt ook op als kwalificerende soorten uit het Natura 2000 gebied gebruik maken van de omgeving en dat gebruik door ruimtelijke ontwikkelingen bedreigd wordt. Een dergelijke situatie kan zich voordoen bij een soort als de Wespandief, die binnen een straal van zeven km rond zijn nest foerageergebieden bezoekt. Als een Natura 2000 gebied is aangewezen als broedgebied voor deze soort, zijn hiermee ook zijn foerageergebieden rond het Natura 2000 gebied beschermd. De bescherming van Natura 2000 gebieden is dus ook buiten de gebiedsgrenzen van kracht. Dit wordt aangeduid met de term externe werking. Locale en regionale overheden mogen in bestemmingsplannen geen ontwikkelingen mogelijk maken die in potentie een bedreiging voor Natura 2000 gebieden inhouden. Dit geldt voor nieuwe ontwikkelingen maar in beginsel ook voor bestaand gebruik.

Onder de vernieuwde Nb-wet vervalt het onderscheid tussen Staatsnatuurmonumenten en Beschermd Natuurmonumenten. Beide vallen onder de noemer Beschermd Natuurmonumenten. Als Beschermd Natuurmonumenten binnen Natura 2000 gebieden liggen, worden de natuurwaarden en het natuurschoon waarvoor deze gebieden onder de oude wet zijn aangewezen, opgenomen in de instandhoudingsdoelstellingen van het betreffende Natura 2000 gebied. Het oude beschermingsregime treedt terug. Handelingen in of rondom Beschermd Natuurmonumenten die buiten de Natura 2000 gebieden liggen, zijn verboden als ze schadelijk kunnen zijn voor het natuurschoon, voor de natuurwetenschappelijke betekenis of voor dieren en planten in dat gebied, of als ze het Beschermd Natuurmonument ontsieren. Dit geldt echter niet als de minister van LNV of de provincie een vergunning heeft verleend.

De Ecologische hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor een netwerk van natuurgebieden door Nederland. Waar de grenzen nog globaal zijn vastgesteld, moeten onomkeerbare ingrepen voorkomen worden. Na vaststelling van de exacte grenzen zijn ruimtelijke ingrepen binnen de EHS niet toegestaan, indien deze leiden tot aantasting van de wezenlijke waarden van het gebied. In uitzonderingsgevallen kan het Rijk de natuurwaarden en functies van het EHS-gebied laten wijken voor andere functies van groot maatschappelijk belang. De initiatiefnemer dient deze belangen en mogelijke alternatieven uitgebreid te motiveren. Daarnaast dient hij *compenserende* dan wel *mitigerende (verzachtende) maatregelen* te treffen (ministerie van LNV 2003).

De bescherming van de overige natuurgebieden is geregeld in bestemmingsplannen, die zijn opgesteld krachtens de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

1.2 Gebiedsbescherming in een ecologische beoordeling

Bij een ecologische beoordeling dient onderzocht te worden of de beoogde plannen een bedreiging vormen voor beschermde (natuur)gebieden in de regio. De volgende vragen komen daarbij aan de orde:

1. Liggen er beschermde (natuur)gebieden in het plangebied of nabije omgeving?
2. Heeft de activiteit mogelijk (significant) negatieve gevolgen voor de beschermde gebieden (externe werking)?
3. Zijn die gevolgen te voorkomen?
4. Welke consequenties heeft dat voor de plannen (conclusies)?

Binnen de Natuurbeschermingswet vormen de eerste drie vragen de zogenaamde 'Voortoets'.

2. SOORTBESCHERMING

2.1 Flora- en faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming geregeld. Daarnaast geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving de 'zorgplicht'.

Zorgplicht

De zorgplicht houdt in dat iedereen dient te voorkomen dat zijn handelen nadelige gevolgen voor flora en fauna heeft. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden (artikel 2). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Beschermde soorten

In de Flora- en faunawet heeft de overheid van nature in Nederland voorkomende planten- en diersoorten aangewezen die beschermd moeten worden. Ook de beschermde soorten onder de Europese richtlijnen (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn) zijn hierin opgenomen. De bescherming houdt in dat het verboden is om beschermde, inheemse planten te beschadigen (artikel 8). Het is ook verboden om beschermde, inheemse dieren te doden, verontrusten, dan wel hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen of te verstoren (artikelen 9 tot en met 12).

Zorgvuldig handelen

'Zorgvuldig handelen' (artikelen 2b, 2c, 2d en 16c AMvB) gaat verder dan het voldoen aan de zorgplicht. Dit begrip is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd. Niet-zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist

altijd een *inspanning* om te overzien wat de beoogde ingreep teweeg zal brengen. Een initiatiefnemer moet bijvoorbeeld altijd vooraf inventariseren welke beschermde, niet-vrijgestelde soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep is gepland. Ook moet hij in redelijkheid alles doen of laten om te *voorkomen, of zoveel mogelijk te beperken*, dat de artikelen 8-12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. De eerste stap daartoe is een goede planning, bijvoorbeeld om verstoring van dieren in de voortplantingstijd te voorkomen.

Drie beschermingsregimes

In 2005 is een aantal wijzigingen van Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB) bij de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierdoor is het beschermingsregime van inheemse beschermde planten en dieren veranderd. Er zijn nu drie beschermingscategorieën. De indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de soorten in Nederland, waarbij ook de beschermde soorten onder de Habitatrichtlijn zijn ingepast. Het gaat om de volgende beschermingscategorieën:

1. soorten waarvoor *vrijstelling* mogelijk is (licht beschermde soorten);
2. soorten waarvoor vrijstelling mogelijk is, mits aantoonbaar wordt gewerkt conform een goedgekeurde *gedragscode* (middelzwaar beschermde soorten);
3. soorten waarvoor *onthefing* moet worden aangevraagd (zwaar beschermde soorten).

Categorie 1. De eerste categorie geldt voor een aantal beschermde, maar algemeen voorkomende planten- en diersoorten (zoals Zwanenbloem, Bosmuis, Bunzing, Bruine kikker), volgens tabel 1 bij de AMvB. De wetgever gaat ervan uit dat verlening van vrijstelling voor deze soorten geen afbreuk doet aan hun huidige, gunstige staat van instandhouding. Voor deze soorten geldt wél de zorgplicht (zie hiervoor).

Categorie 2. De tweede categorie geldt de soorten die zijn vermeld in tabel 2 bij de AMvB. De *gedragscode* die voor vrijstelling is vereist, moet ter goedkeuring zijn ingediend bij de minister van LNV. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen voorkomen - of zoveel mogelijk beperkt - wordt. Er moet *aantoonbaar* volgens de gedragscode worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd moeten worden.

Als er nog geen gedragscode is, moet bij overtreding van de artikelen 8-12 een ontheffing worden aangevraagd. De toetsing die dan plaatsvindt, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort *in relatie tot de omliggende populaties*. Als dat inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied nodig is.

Categorie 3. De soorten van de derde categorie zijn in tabel 3 van de AMvB genoemd. Deze tabel bevat de soorten die op bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan en andere aangewezen soorten. Wanneer verbodsbepalingen worden overtreden is een ontheffingsaanvraag nodig, die wordt getoetst aan drie criteria (de zogenaamd 'uitgebreide toets'):

1. de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. er is geen alternatief voor de ingreep;
3. er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang.

Voor een ontheffing moet aan alle drie de criteria zijn voldaan.

Vogels

Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Dat betekent dat het in die periode niet is toegestaan om werkzaamheden in een gebied te starten die bedreigend zijn voor broedvogels. Voor de meeste soorten geldt een broedseizoen van 15 maart tot en met 15 juli. Wanneer vóór het broedseizoen wordt gestart met de schadelijke werkzaamheden, is de kans zeer gering dat daar broedvogels gaan nestelen.

2.2 Rode Lijsten

Nederland heeft voor een aantal bedreigde en kwetsbare planten- en diergroepen Rode Lijsten samengesteld. De doelstelling van de Rode Lijst is het bieden van duurzame bescherming aan een soort en zijn leefgebied. De Rode Lijst bestaat uit Nederlandse soorten die vanwege hun aantalsverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht nodig hebben om hun voorkomen in ons land veilig te stellen. Hoewel de Rode Lijsten officieel door het ministerie van LNV zijn vastgesteld, hebben ze geen juridische status. Wel verwacht het ministerie van LNV van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode Lijsten. Een aantal Rode-Lijstsoorten is ondergebracht in de Flora- en faunawet.

2.3 Soortbescherming in een ecologische beoordeling

In een ecologische beoordeling worden ten aanzien van soortbescherming de volgende vragen beantwoord:

1. Komen in het plangebied beschermde en kritische soorten en vegetaties voor?
2. Zo ja, worden deze bij realisatie van het plan geschaad en kan dat voorkomen worden?
3. Zijn er vanuit de Flora- en faunawet bezwaren tegen de plannen en zijn dientengevolge ontheffingsaanvragen nodig?

Relevante soorten en vegetaties

Voor de eerste stap zijn overzichtswerken, websites en andere bronnen geraadpleegd en is veldonderzoek uitgevoerd. Daarbij is ook informatie van derden betrokken. Er is daarbij vooral gelet op soorten die in het kader van de Flora- en faunawet en de Europese richtlijnen zijn beschermd, soorten die zijn opgenomen in de Rode Lijsten van kwetsbare en bedreigde soorten van Nederland en soorten die een indicatie geven van bepaalde ecologische kwaliteiten van het plangebied.

Bronnen

In de ecologische beoordeling is per soortgroep steeds als eerste bron het Natuurloket geraadpleegd (www.natuurloket.nl). Het Natuurloket geeft een overzicht van de gegevens van de Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's), die zijn verenigd in de Vereniging Onderzoek Flora & Fauna (VOFF). De gegevens zijn weergegeven op kilometerhokniveau¹. Aangezien de kilometerhokken niet exact samenvallen met de grenzen van het plangebied, kan het zijn dat de genoemde soorten niet in het plangebied voorkomen. Ook zijn de gegevens soms (tientallen) jaren oud. De beschermde soorten worden op het natuurloket niet bij name genoemd. De gegevens zijn ter betaling opvraagbaar.

Daarnaast is in een aantal overzichtswerken en websites nagegaan welke bijzondere en beschermde planten- en diersoorten er in de ruime omgeving van het betreffende plangebied

¹ Kilometerhokken: De kaart van Nederland is door de Topografische Dienst verdeeld in blokken van 1 bij 1 km, de zogenaamde kilometerhokken. De plaatsaanduiding van een kilometerhok bestaat uit de coördinaten van de x-as en de y-as die elkaar in de linker onderhoek van het hok snijden.

voorkomen. De meeste van deze bronnen presenteren hun gegevens op een schaal van 5x5 km grote uurhokken, waardoor de gegevens een ruimer gebied beslaan dan het plangebied.

Veldonderzoek

De natuurwaarden worden eveneens onderzocht aan de hand van een veldbezoek. Hierbij wordt gelet op (sporen van) de aanwezigheid van beschermde en kwetsbare soorten in het plangebied. Daarnaast wordt beoordeeld voor welke beschermde soorten, waarvan het voorkomen in de omgeving bekend is, de ecologische randvoorwaarden in het plangebied aanwezig zijn.

Effecten

Na de beschrijving van de relevante soorten die in en nabij het plangebied voorkomen, volgt een overzicht van de te verwachten effecten van de ingreep op de ecologische kwaliteiten van het plangebied. Deze verstoringen kunnen verder reiken dan de grenzen van het plangebied. We maken hier volgens de voorschriften van LNV in Werken aan Natura 2000 (ministerie van LNV 2004) onderscheid in vijf soorten effecten, onder te verdelen in kwantitatieve effecten (winst of verlies van habitats), kwalitatieve effecten (chemische effecten, fysieke effecten en verstoring) en achteruitgang in ruimtelijke samenhang (versnippering).

Beoordeling

Indien negatieve effecten niet voorkomen kunnen worden en verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet overtreden worden, zijn voor bepaalde soorten ontheffingsaanvragen noodzakelijk. In dat geval wordt geadviseerd of daarbij verzachtende en compenserende maatregelen nodig zijn.